

Vremski Britof - Cerkev Marijinega vnebovzetja, EŠD 1565

Romarska cerkev se ponaša z bogato baročno opremo, njen največji biser pa so nedvomno gotska freske v prezbiteriju. Poslikave so delo kvalitetnejšega v Salzburgu izšolanega slikarja, nastale pa so v sodelovanju z domačimi mojstri (pomočniki) okoli leta 1445. Zaradi njihove izjemne kvalitete jih prištevamo med osrednje spomenike srednjeveškega stenskega slikarstva v Sloveniji.

Poslikave so danes v zelo slabem stanju. Prisotne so večje razpoke, ki so verjetno posledica plazov, ki je pred leti odnesel brežino tik ob prezbiteriju cerkve, barvna plast se lušči in odpada. Freske ogroža tudi baročni oltar, ki se je pred leti nevarno nagnil in je sedaj podprt s tramovi in plohi, ki sloni jo ob steni. Pred obnovo fresk bo potrebno statično sanirati oltar, nato pa restavrirati zunanje fasade prezbiterija.

Jezusovo rojstvo v cerkvi Marijinega vnebovzetja (zgoraj) -
Pogled na zunanjo fasado prezbiterija med utrjevanjem temeljev v isti cerkvi (spodaj)

Viri: Dokumentacija ZVKDS, OE Nova Gorica.

Minka OSOJNIK: besedilo in fotografije
Darja KRANJC: oblikovanje
Tomaž ZORMAN: fotografija

Park Škocjanske jame
Slovenija

Kamnoseško okrasje cerkve
sv. Jošta v Gornjih Vremah

Zavod za varstvo
kulturne dediščine Slovenije
Služba za kulturno dediščino
Območna enota Nova Gorica

BOGASTVO IZBRANIH CERKVIC NA DIVAŠKEM

DEDIŠČINSKI POHOD V OKVIRU
VREMSKEGA OPASILA

Minka OSOJNIK, odgovorna konservatorica

Dolenja vas pri Senožečah - Cerkev Žalostne Matere Božje, EŠD 9265

Cerkev žalostne Matere božje je manjša gotska stavba situirana v sklopu tabornega obzidja z ohranjenim okroglim obrambnim stolpom. V notranjosti celoten prezbitarij in slavoločno steno krasi kvalitetna poslikava iz okoli leta 1500, ki jo zaznamuje izrazita slogovna dvojnost med tradicionalno, v gotski tradiciji izvedeno poslikavo na oboku ter skoraj renesančno izvedbo poslikav na stenah. Naslikani prizori v Dolenji vasi sodijo med najkvalitetnejše srednjeveške poslikave na Primorskem.

Cerkev se v zadnjih letih intenzivno obnavlja, pobuda za obnovo oz. »krik na pomoč« pa je prišel s strani krajevnih skupnosti, ki je opozorila na propadajoče freske v notranjščini. S pomočjo Ministrstva za kulturo in Občine Divača se je v celoti obnovila kamnita streha, ki je bila glavni vzrok za slabo stanje poslikav v notranjščini, restavrirali so se ometi na zunanjščini, stekla so prva zaščitna dela na poslikavah v prezbitariju. Od leta 2019 je restavriranje fresk v prezbitariju vključeno v redni program Restavratorskega centra RS, dela bodo predvidoma končana v letu 2022.

Cerkev sv. Urbana (zgoraj) - Freska pred restavriranjem (z zelenimi algami) in v postopku restavriranja (brez alg) v cerkvi Žalostne Matere Božje (na prvi strani, levo zgoraj)

Vremščica - Cerkev sv. Urbana

Cerkev stoji vzhodno od vrha Vremščice, imenovane tudi Gora sv. Urbana. Cerkev prvič omenja šele Valvasor konec 17. stoletja, vendar je bila v osnovi verjetno celo romanska stavba s podolgovato ladjo in t.i. vrisanim prezbitarijem ali skrito apsidno, ki je značilen element za »istrsko skupino cerkva«. V teh primerih je na zunanji strani oltarni prostor zaključen pravokotno, v notranjosti pa polkrožno, obok je po navadi banjast ali v obliki polkropole. Cerkev je imela verjetno kamnito streho. Med razvalinami je bilo najdenih nekaj gotskih kamnitih elementov, med njimi tudi kos z vklešanim kamnoseškim znakom.

Valvasor je o cerkvi sv. Urbana napisal, da »tu ob vsakem času najdeš cerkvena vrata odprta« in da se vrata sicer lahko tudi zaklenejo, »pa jih vendarle najdeš vedno odprta«.

Temeljni kamen za novo cerkev, ki ni vpisana v Register nepremične kulturne dediščine Slovenije, je bil postavljen leta 2006, na novo je bila pozidana med leti 2007 in 2008.

Cerkev sv. Jošta v 70. letih 20. stol. (zgoraj in na sosednji strani)

Gornje Vreme - Cerkev sv. Jošta, EŠD 4121

Pravilno orientirana cerkev stoji severno nad naseljem Gornje Vreme. V osnovi gre za poznogotsko stavbo, na kar opominjajo zazidana gotška okna, gotška menza oltarja, kamnita kustodija vzdignjena v južno steno prezbitarija in morda fragment poslikave ohranjen pod enim izmed oken. Na slemenu kamnite strehe, ki je bila do 1997 še ohranjena nad prezbitarijem, je stal tudi kamnit keglajst nastavek, na katerem je bila vklesana letnica 1536 (Premrl). V 17. stoletju je cerkev prezidal mojster Janez Sever iz Dolnje Košane, kar nakazujejo ohranjeni kamniti okvirji oken in glavni portal, ki kažejo značilne oblike Severjeve delavnice: krilati angelski glavici, rože v trebušasti vazi, bisernik, rozete, ...

Stavba je bila že proti koncu 19. stoletja v slabem stanju, med vojnama so jo prenehali uporabljati, po drugi svetovni vojni je bila opustošena. Sodobnost je cerkev dočakala kot delna ruševina z ohranjenimi kamniti streho nad prezbitarijem. V letu 1997 se po načrtih ZVKDS s pomočjo državnih sredstev pričela obnova objekta.